

ELEKTROENERGETYKA	N O R M A B R A N Ź O W A	BN-85
	Urządzenia i układy elektryczne Wytyczne przeprowadzania pomontażowych badań odbiorczych	3081-01/02
	Wymagania techniczne dla urządzeń i układów urządzeń o napięciu znamionowym wyższym od 1 kV	
		Grupa katalogowa 0609

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP

- 1.1. Przedmiot arkusza normy
1.2. Zakres stosowania arkusza normy

2. URZĄDZENIA O NAPIĘCIU ZNAMIONOWYM WYŻSZYM NIŻ 1 kV

- 2.1. Prądnicą synchroniczną i kompensator synchroniczny
2.2. Silnik asynchroniczny
2.3. Transformator
2.4. Dławik suchy do ograniczenia prądów zwarciovych
2.5. Dławik olejowy do kompensacji prądów ziemnozwarciowych
2.6. Dławik zaporowy wielkiej częstotliwości
2.7. Wyłącznik i rozłącznik
2.8. Odłącznik, uziemnik i zwiernik
2.9. Przekładnik prądowy

- 2.10. Przekładnik napięciowy
2.11. Oszynowanie i szynoprzewody
2.12. Linia kablowa
2.13. Urządzenia ochrony stacji od przepięć
2.14. Bateria kondensatorów energetycznych do kompensacji mocy biernej
2.15. Zespół prostownikowy do zasilania odpylacza elektrostatycznego

3. UKŁADY URZĄDZEŃ O NAPIĘCIU ZNAMIONOWYM POWYŻEJ 1 kV

- 3.1. Rozdzielnica prefabrykowana
3.2. Ochrona przeciwporażeniowa w urządzeniach o napięciu wyższym niż 1 kV

INFORMACJE DODATKOWE

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot arkusza normy. Przedmiotem niniejszego arkusza normy jest zestawienie wymagań technicznych dotyczących urządzeń i układów urządzeń o napięciu znamionowym wyższym niż 1 kV, sprawdzanych w czasie pomontażowych badań odbiorczych.

Wymagania ogólne oraz wymagania dotyczące montażu i stanu zewnętrznego, dotyczące wszystkich urządzeń i układów zawarte są w ark. 01. Zatem każde urządzenie lub układ, będące przedmiotem niniejszego arkusza normy, powinno spełniać zarówno wymagania podane w ark. 01, jak i zawarte w niniejszym arkuszu, a także wymagania wg pozostałych arkuszy normy, jeżeli w skład urządzenia wchodzi urządzenia lub układy będące przedmiotem tych arkuszy.

1.2. Zakres stosowania arkusza normy. Normę stosuje się w elektroenergetyce do urządzeń i układów nowo instalowanych lub modernizowanych urządzeniami nowymi z wyjątkiem urządzeń wymienionych w ark. 01 p. 1.2.

2. URZĄDZENIA O NAPIĘCIU ZNAMIONOWYM WYŻSZYM NIŻ 1 kV

2.1. Prądnicą synchroniczną i kompensator synchroniczny¹⁾

2.1.1. Montaż maszyny, urządzenia szczotkowego, układów chłodzenia, i innych wyprowadzeń szynowych lub kablowych powinien być zgodny z dokumentacją i staranny.

Kontrola mechaniczna i rewizja łożysk, przeprowadzone i udokumentowane przez wykonawcę montażu, powinny stwierdzić stan izolacji łożysk, wielkość szczelin i luzu poosiowego, sprzęgnięcie i szczelność — zgodnie z wymaganiami wytwórcy.

2.1.2. Rezystancje uzwojeń stojana i wirnika powinny być zgodne z danymi wytwórcy. W przypadku braku tych danych zmierzone rezystancje faz uzwojeń nie powinny się różnić między sobą więcej niż o 2% wartości największej.

¹⁾ Patrz Informacje dodatkowe p. 2.

Zgłoszona przez Instytut Energetyki
Ustanowiona przez Ministra Górnictwa i Energetyki dnia 19 grudnia 1985 r.
jako norma obowiązująca od dnia 1 lipca 1986 r.
(Dz. Norm. i Miar nr 2/1986 poz. 5)

2.1.3. Rezystancje izolacji uzwojeń stojana nie powinny być mniejsze od wymaganych przez wytwórcę.

Pomiar wykonuje się przy niezawilgoconych i niezabrudzonych izolatorach megaomierzem co najmniej 2,5 kV dla uzwojenia każdej fazy lub dla połączonych uzwojeń wszystkich faz, jeżeli punkt zerowy nie jest rozłączalny. W przypadku braku wymagań wytwórcy rezystancja izolacji, w MΩ, przy temperaturze uzwojenia 75°C, mierzona po 60 s od momentu przyłożenia napięcia, nie powinna być mniejsza od wartości wg wzoru

$$\frac{U}{1000 + 10S}$$

w którym:

U — napięcie znamionowe, V

S — znamionowa moc pozorna, MVA.

Dla innych temperatur w przedziale od 10°C do 85°C rezystancję należy przeliczać następująco: obniżenie temperatury o 10°C powoduje 1,5-krotny wzrost rezystancji i odwrotnie.

Dla maszyn z chłodzeniem wodnym rezystancje izolacji należy mierzyć przy uzwojeniu pozbawionym destylatu i wewnątrznie osuszonym.

Rezystancja izolacji mierzona bezpośrednio po próbie wytrzymałości elektrycznej nie powinna być mniejsza niż 80% wartości zmierzonej przed próbą.

2.1.4. Stosunek rezystancji izolacji zmierzonej po 60 s od chwili przyłożenia napięcia do rezystancji zmierzonej po 15 s nie powinien być mniejszy niż 1,3.

2.1.5. Rezystancja izolacji uzwojeń wirnika przy temperaturze 75°C nie powinna być mniejsza niż 0,5 MΩ.

Pomiar wykonuje się megaomierzem o napięciu nie większym od podwójnego napięcia znamionowego uzwojenia lub wyższym, jeżeli dopuszcza to wytwórca. Dla innej temperatury rezystancję należy przeliczać wg zasad podanych w 2.1.3.

Rezystancja izolacji zmierzona bezpośrednio po próbie wytrzymałości elektrycznej nie powinna być mniejsza niż 80% wartości zmierzonej przed próbą.

2.1.6. Rezystancja izolacji łożysk od strony wzbudnicy oraz łożysk wzbudnicy, mierzona megaomierzem 1 kV, nie powinna być mniejsza niż 1 MΩ.

2.1.7. Izolacja uzwojeń stojana i wirnika powinna wytrzymać w ciągu 60 s napięcie przemienne 50 Hz, praktycznie sinusoidalne o wartości 80% napięcia probierczego u wytwórcy albo w przypadku uzwojeń zakładanych do stojana w miejscu zainstalowania generatora — 100% napięcia probierczego, przy zachowaniu następujących wymagań:

a) próbę zaleca się wykonać w stanie nagrzanym maszyny,

b) dla maszyny z chłodzeniem wodnym próbę należy wykonać przy cyrkulującym w uzwojeniach destylacie,

c) dla maszyny z biegunami jawnymi próbę można wykonać przed włożeniem wirnika,

d) dla wirnika próbę należy uzgodnić z wytwórcą.

2.1.8. Izolacja międzyzwojowa stojana powinna wytrzymać w ciągu 3 min napięcie przemienne 50 Hz o wartości 130% napięcia znamionowego dla turboge-

neratorów, a 150% wartości napięcia znamionowego dla hydrogeneratorów. Wymaganie nie dotyczy generatorów z prętowym jednozwojnym uzwojeniem.

2.1.9. Izolacja międzyzwojowa wirnika nie powinna wykazywać zwarc. Dla turbogeneratorów wymaganie należy sprawdzać pomiarem charakterystyki prądu i mocy czynnej, w zależności od napięcia przemienne 50 Hz, doprowadzonego do uzwojenia nieruchomego wirnika i pomiarem charakterystyki prądu, mocy czynnej i impedancji, w zależności od obrotów, przy stałej wartości doprowadzonego napięcia przemienne.

2.1.10. Charakterystyka zwarcia symetrycznego powinna być zgodna z podaną przez wytwórcę. W przypadku pomiaru charakterystyki łącznie z transformatorem blokowym należy uwzględnić jego reaktancję rozproszenia.

2.1.11. Charakterystyka biegu jałowego powinna być zgodna z podaną przez wytwórcę. W przypadku pomiaru charakterystyki łącznie z transformatorem blokowym należy uwzględnić jego prąd magnesowania.

2.1.12. Napięcia poszczególnych faz przy biegu jałowym nie powinny się różnić między sobą więcej niż to dopuszcza wytwórca.

2.1.13. Temperatura schłodzonego gazu względnie destylatu, przy znamionowym jego przepływie, przy obciążeniu znamionowym i znamionowych parametrach wody chłodzącej, dopływającej do chłodnic gazu i destylatu, nie powinna być większa od wartości znamionowej.

2.1.14. Amplitudy drgań łożysk nie powinny być większe od wartości dopuszczalnych przez wytwórcę.

2.1.15. Napięcie zmierzone — w czasie pracy maszyny, przy znamionowym napięciu maszyny — między izolowanym łożyskiem a płytą fundamentową nie powinno być mniejsze niż 90% wartości napięcia między końcami wału.

2.2. Silnik asynchroniczny¹⁾

2.2.1. Kontrola mechaniczna, przeprowadzona i udokumentowana przez wykonawcę montażu, powinna stwierdzić:

— wypełnienie łożysk smarem wymaganym przez wytwórcę, prawidłowość szczelin i luzu poosiowego, poprawność sprzęgnięcia, szczelność układu chłodzącego, szczelność obiegu wody chłodzącej — przy chłodnicach woda-powietrze, nieprzekroczenie dopuszczalnych amplitud drgań, szczelność i drożność układu olejowego,

— dla silników montowanych w miejscu zainstalowania, prawidłowość wiązania połączeń czołowych, mocowania wyprowadzeń uzwojenia, stanu izolacji, klinowania żłobków itp.,

— spełnienie innych wymagań wytwórcy.

2.2.2. Rezystancje uzwojeń powinny być zgodne z danymi wytwórcy. W przypadku braku danych wytwórcy zmierzone rezystancje faz uzwojeń stojana nie powinny się różnić więcej niż o 2% wartości największej.

¹⁾ Patrz Informacje dodatkowe p. 2.

2.2.3. Rezystancja izolacji uzwojeń (wartość w $k\Omega$) w temperaturze 75°C nie powinna być mniejsza od wartości napięcia znamionowego, wyrażonej w voltach. Pomiar wykonuje się megaomierzem 2,5 kV, dla każdej fazy oddzielnie lub wszystkich faz wspólnie, przy stałym połączeniu punktu zerowego.

Dla innej temperatury rezystancję należy przeliczać zgodnie z zasadą podaną w 2.1.3.

Rezystancja izolacji, mierzona bezpośrednio po próbie wytrzymałości izolacji, nie powinna być mniejsza niż 80% wartości zmierzonej przed próbą.

2.2.4. Stosunek rezystancji izolacji zmierzonej po 60 s od chwili przyłożenia napięcia do rezystancji zmierzonej po 15 s nie powinien być mniejszy niż 1,3.

2.2.5. Izolacja uzwojeń stojana powinna wytrzymać w ciągu 60 s napięcie przemiennie 50 Hz o wartości 75 % napięcia probierczego wytwórcy. Próbę wykonuje się dla silników, które mają wyprowadzone początki i końce wszystkich faz do skrzynki zaciskowej.

2.2.6. Rozruch oraz praca silnika w stanie jałowym i z obciążeniem powinny spełniać wymagania wytwórcy.

2.2.7. Czas rozruchu silnika nie powinien być większy od podanego przez wytwórcę, przy czym dla silnika uruchamianego bez obciążenia czas należy zmierzyć w stanie jałowym urządzenia napędzanego, a dla silnika uruchamianego pod obciążeniem — dla największego obciążenia, lecz nie większego od obciążenia znamionowego silnika.

2.2.8. Amplitudy drgań łożysk zespołu silnik-mechanizm, zmierzone w czasie ruchu próbnego, nie powinny być większe od dopuszczalnych przez wytwórcę silnika.

2.2.9. Napięcie silnika z izolowanymi stojakami łożyskowymi zmierzone w czasie pracy, między izolowanym łożyskiem a płytą fundamentową, nie powinno być mniejsze niż 90% wartości napięcia między końcami wału.

2.3. Transformator¹⁾

2.3.1. Montaż transformatora, stanowiska transformatora, osprzętu, napędu przełącznika zaczepów oraz układów chłodzenia i pomiaru temperatury powinien być zgodny z wymaganiami wytwórcy, ze szczególnym uwzględnieniem:

- drożności kurków do pobierania prób oleju,
- $2 \div 4\%$ nachylenia w kierunku przełącznika gazowo-przepływowego pokrywy, kadzi oraz rury łączącej przełącznik z kadzią transformatora,
- szczelności,
- odstępów iskierników zgodnych z wymaganiami koordynacji izolacji,
- dobrej widoczności dla obsługi poziomu oleju w olejowskazie oraz wskaźnika położenia zaczepów przełącznika podobciążeniowego.

2.3.2. Rezystancje izolacji uzwojeń transformatora olejowego nie powinny być mniejsze od wartości podanych niżej:

a) rezystancja izolacji uzwojeń transformatora olejowego o mocy 1,6 MVA lub większej, zmierzona po 300 s od chwili przyłożenia napięcia, nie powinna być

mniejsza niż 70% wartości zmierzonej w wytwórni w tych samych warunkach, po przeliczeniu na tę samą średnią temperaturę oleju.

b) rezystancja izolacji uzwojeń transformatora olejowego o mocy mniejszej niż 1,6 MVA, zmierzona po 60 s od chwili przyłożenia napięcia, nie powinna być mniejsza niż 1000 $M\Omega$ przy temperaturze oleju 20°C .

Pomiar rezystancji należy wykonać megaomierzem co najmniej 2,5 kV, przy czystych i suchych izolatorach oraz przy temperaturach oleju mieszczących się w przedziale $5 \div 35^{\circ}\text{C}$. Dla innych temperatur niż to określono w poz. a) i b) ale zawartych w przedziale $5 \div 35^{\circ}\text{C}$, rezystancje należy przeliczyć wg zasady: obniżenie temperatury o 15°C powoduje 2-krotny wzrost rezystancji i odwrotnie.

2.3.3. Stosunek rezystancji izolacji uzwojeń transformatora olejowego, zmierzonej po 60 s od chwili przyłożenia napięcia do rezystancji zmierzonej po 15 s, w zakresie średnich temperatur oleju $15 \div 30^{\circ}\text{C}$, nie powinien być mniejszy niż:

1,3 — dla izolacji doziemnej,

2,0 — dla izolacji międzyuzwojeniowej transformatora mocy 100 MVA lub większej, albo o napięciu znamionowym 220 kV lub wyższym,

1,5 — dla izolacji międzyuzwojeniowej pozostałych transformatorów.

Wskaźnika tego nie sprawdza się w zakresie temperatur oleju innym niż podano wyżej.

2.3.4. Współczynnik stratności izolacji dla transformatorów o mocy 100 MVA lub większej i napięciu 220 kV i wyższym, nie powinien być większy niż 130% wartości zmierzonej w wytwórni, przy czym pomiar powinien być wykonany przy temperaturze oleju różniacej się więcej niż o 10°C od temperatury w czasie pomiaru u wytwórcy.

2.3.5. Rezystancja izolacji uzwojeń transformatora suchego, zmierzona po 60 s od chwili przyłożenia napięcia, nie powinna być mniejsza niż 25 $M\Omega$ dla napięć znamionowych powyżej 10 kV oraz 15 $M\Omega$ dla napięć znamionowych 10 kV i niższych, przy wilgotności względnej najwyżej 65%.

Należy odnotować temperaturę w czasie wykonywania pomiarów.

2.3.6. Rezystancja izolacji rdzenia względem kadzi transformatora o mocy 100 MVA lub większej albo o napięciu 220 kV i wyższym (jeżeli istnieje możliwość wykonania tego pomiaru w czasie badań pomontażowych) nie powinna być mniejsza od wymaganej w dokumentacji. Pomiar należy wykonać megaomierzem 1 kV.

2.3.7. Rezystancja izolacji kadzi transformatora wyposażonego w zabezpieczenie od zwarć do kadzi, nie powinna być mniejsza niż 0,5 $M\Omega$. Pomiar należy wykonać megaomierzem 1 kV.

2.3.8. Rezystancja uzwojeń transformatora powinna być zgodna z danymi wytwórcy. Pomiar wykonuje się dla transformatorów o mocy większej niż 1,6 MVA.

2.3.9. Rezystancja rezystora uziemiającego powinna być zgodna z dokumentacją wymaganą przez wytwórcę.

¹⁾ Patrz Informacje dodatkowe p. 2.

2.3.10. Olej transformatorowy (próbka zbadana laboratoryjnie) powinien wykazywać udokumentowane protokołem wyniki spełniające poniższe wymagania:

a) olej nie powinien zawierać wody wydzielonej i ciał stałych.

b) temperatura zapłonu — nie niższa niż 135°C.

c) liczba kwasowa — nie większa niż 0,05 mg KOH/g.

d) rezystywność w temperaturze 50°C — nie mniejsza niż:

— 20 GΩ m dla transformatorów o mocy 1,6 MVA lub mniejszej,

— 50 GΩ m dla transformatorów o mocy powyżej 1,6 MVA i mniejszej od 100 MVA,

— 100 GΩ m dla transformatorów o mocy 100 MVA lub większej, albo o napięciu znamionowym 220 kV,

— 150 GΩ m dla transformatorów o napięciu znamionowym 400 kV i wyższym.

e) napięcie przebicia w temperaturze 20°C — nie mniejsze niż:

— 40 kV — dla transformatorów o mocy 1,6 MVA i mniejszej,

— 45 kV — dla transformatorów powyżej 1,6 MVA i mniejszej niż 100 MVA,

— 50 kV — dla transformatorów o mocy 100 MVA lub większej o napięciu znamionowym 220 kV,

— 55 kV — dla transformatorów o napięciu znamionowym 400 kV i wyższym.

f) współczynnik stratności w temperaturze 50°C przy 50 Hz — nie większy niż:

— 0,006 — dla transformatorów o mocy 100 MVA lub większej albo o napięciu znamionowym 220 kV,

— 0,004 — dla transformatorów o napięciu znamionowym 400 kV lub wyższym.

g) zawartość wody — nie większa niż:

— 0,0020% (20 ppm) — dla transformatorów o mocy 100 MVA lub większej, albo o napięciu znamionowym 220 kV,

— 0,0015% (15 ppm) — dla transformatorów o napięciu znamionowym 400 kV lub wyższym.

h) zawartość gazu — nie większa niż 0,5% dla transformatorów o napięciu znamionowym 400 kV lub wyższym.

Próbkę (próbki) oleju do ww. badań należy pobrać z każdego kranu transformatora, po końcowej obróbce oleju.

Dla transformatorów o mocy 100 MVA lub większej, albo o napięciu znamionowym 220 kV lub wyższym, wymagany jest atest badania oleju, sporządzony przez wytwórcę.

Badań oleju nie wykonuje się dla transformatorów hermetyzowanych.

2.3.11. Przekładnia dla wszystkich stopni przełącznika zaczepów powinna być zgodna z danymi wytwórcy, przy czym dla beznapięciowych przełączników zaczepów, przekładnię należy sprawdzić na zaczepie nastawionym. Dla zaczepu znamionowego tolerancja powinna wynosić 0,5%.

2.3.12. Beznapięciowy przełącznik zaczepów powinien przełączać na wszystkie zaczepy i wskazywać położenie zgodne z oznaczeniem wskaźnika położenia zaczepów.

2.3.13. Przełącznik podobciążeniowy powinien spełniać następujące wymagania:

a) brak przerwy podczas przełączania wszystkich zaczepów przełącznika,

b) rezystancje uzwojeń na wszystkich zaczepach nie powinny się różnić więcej niż o 5% w stosunku do wartości średniej; wymaganie to sprawdza się w przypadku, gdy przełącznik lub skrzynka napędowa jest demontowana na czas transportu,

c) kolejność faz napięcia doprowadzonego do skrzynki napędowej powinna być zgodna z oznaczeniami na skrzynce,

d) zmiany wartości napięcia indukowanego, przy zasilaniu niskim napięciem uzwojeń połączonych z przełącznikiem zaczepów, podczas przełączania na wszystkie stopnie przełącznika powinny następować w sposób jednostajny i bez przerw,

e) poprawne działanie mechanizmu napędu przełącznika, blokady mechanicznej i elektrycznej, sterowania napędu elektrycznego i wskazań wskaźników położenia przełącznika.

2.3.14. Izolatory przepustowe, przełącznik zaczepów, obieg olejowy i wodny oraz urządzenia chłodzące powinny być odpowietrzone.

2.3.15. Próba pracy transformatora, przeprowadzona w sposób podany niżej, powinna wykazywać spełnienie wymagań wytwórcy w zachowaniu się transformatora podczas:

— 5-krotnego załączania transformatora do sieci elektroenergetycznej — bez obciążenia,

— 1 ÷ 2 h pracy przy zwiększonym napięciu do 110% napięcia znamionowego uzwojenia regulowanego (jeżeli wytwórca nie przewiduje inaczej),

— 3-krotnego przełączania podobciążeniowego przełącznika zaczepów w całym zakresie regulacji przy napięciu doprowadzonym do uzwojenia regulowanego nie większym niż 110% napięcia znamionowego zaczepu transformatora. Próbę tę należy wykonać najpierw dla transformatora w stanie jałowym, a następnie powtórzyć przy prądzie obciążenia nie mniejszym niż 30% prądu znamionowego transformatora.

2.4. Dławik suchy do ograniczenia prądów zwarcio- wych¹⁾.

2.4.1. Oznaczenia początków i końców wyprowadzeń uzwojeń poszczególnych cewek powinny być zgodne z dokumentacją.

2.4.2. Środkowa cewka dławika ustawionego pionowo pomiędzy pozostałymi dwoma, powinna być w stosunku do nich nawinięta w przeciwnym kierunku.

2.4.3. Rezystancje uzwojeń poszczególnych cewek nie powinny się różnić więcej niż o 3% od wartości średniej.

2.4.4. Rezystancja izolacji między uzwojeniami faz oraz uzwojeń względem ziemi, nie powinna być mniejsza niż 25% wartości zmierzonej w wytwórni. Pomiar przeprowadza się megaomierzem 2,5 kV. Uzwojenia powinny być w stanie wysuszonym.

¹⁾ Patrz Informacje dodatkowe p. 2.

2.4.5. Izolacja zwojnicy każdej z faz, przy pozostałych uziemionych, powinna wytrzymać w ciągu 60 s napięcie probiercze równe napięciu probierzemu wytwórcy. Próbę należy wykonać w przypadku:

- stwierdzenia w czasie oględzin uszkodzeń betonu,
- niespełnienia wymagań wg 2.4.4.

Próbę można wykonać wraz z oszynowaniem.

2.5. Dławik olejowy do kompensacji prądów ziemnozwarciowych¹⁾

2.5.1. Rezystancje uzwojeń wszystkich zaczepów powinny być zgodne z danymi wytwórcy.

2.5.2. Rezystancja izolacji uzwojeń względem kadzi, zmierzona po 60 s od chwili przyłożenia napięcia, nie powinna być mniejsza niż 1000 MΩ przy temperaturze oleju 20°C. Pomiar wykonuje się megaomomierzem 2,5 kV.

Zakres temperatur, w którym należy wykonywać pomiary oraz zasada przeliczania wartości rezystancji izolacji na inną temperaturę — wg 2.3.2.

2.5.3. Stosunek rezystancji izolacji, zmierzonej po 60 s od chwili przyłożenia napięcia, do rezystancji zmierzonej po 15 s, nie powinien być mniejszy niż 1,3. Wskaźnik należy sprawdzać w zakresie temperatur oleju 15 ÷ 30°C.

2.5.4. Olej izolacyjny powinien spełniać wymagania wg 2.3.10, w zakresie jak dla transformatorów o mocy do 1,6 MVA.

2.6. Dławik zaporowy wielkiej częstotliwości¹⁾

2.6.1. Montaż dławika elementów strojeniowych, odgromnika i połączenie dławika z linią powinny być prawidłowe i zgodne z dokumentacją.

2.6.2. Indukcyjność zwojnicy głównej, mierzona przy częstotliwości 800 Hz lub 1000 Hz, powinna być zgodna z wartością znamionową z tolerancją 10%.

Spełnienie wymagań należy sprawdzić w przypadku przestrojenia dławika.

2.6.3. Charakterystyki częstotliwościowe rezystancji i reaktancji lub tłumienności skuteczne powinny potwierdzać zestrojenie dławika zgodnie z dokumentacją, przepisami i wymaganiami wytwórcy. Wykonuje się je przed zawieszeniem dławika.

2.7. Wyłącznik i rozłącznik¹⁾

2.7.1. Rezystancje izolacji głównej, mierzone megaomomierzem 2,5 kV pomiędzy skrajnymi zaciskami bieguna przy otwartym łączniku oraz względem ziemi, przy zamkniętym łączniku nie powinny być mniejsze niż:

1000 MΩ — dla napięć znamionowych do 10 kV włącznie,

3000 MΩ — dla napięć znamionowych powyżej 10 do 35 kV włącznie,

5000 MΩ — dla napięć powyżej 35 kV.

Rezystancje izolacji należy mierzyć przy wilgotności powietrza w zakresie do 80%.

Rezystancje zmierzone przy innej niż podano wilgotności mają charakter orientacyjny, przy czym nie powinny być jednak niższe niż 20% wartości podanych wyżej.

Rezystancje izolacji poszczególnych biegunów łącznika nie powinny się różnić między sobą więcej niż o 50% wartości największej.

Rezystancje izolacji głównej łącznika można mierzyć wraz z podłączonym oszynowaniem.

2.7.2. Olej przygotowany do napełniania wyłączników olejowych, pobrany z beczek nie wcześniej niż 24 h przed napełnieniem wyłącznika, powinien spełniać następujące wymagania:

- brak wody wydzielonej i ciał stałych,
- rezystywność w temperaturze 50°C — nie mniejsza niż 200 GΩ · m,
- napięcie przebicia — nie mniejsze niż 50 kV.

Spełnienie wymagań należy sprawdzać na podstawie protokołu badania laboratoryjnego oleju.

2.7.3. Olej w wyłączniku, sprawdzony metodą jakościową na próbce oleju, pobranej po 24 h od napełnienia wyłącznika nie powinien zawierać śladów wody.

2.7.4. Parametry fizykochemiczne gazu wyłączników z SF₆ powinny spełniać wymagania wytwórcy.

2.7.5. Ciśnienie gazu SF₆ nie powinno różnić się od wartości wymaganej przez wytwórcę.

2.7.6. Spadek ciśnienia powietrza w wyłączniku powietrznym, zmierzony po upływie 24 h przy zamkniętym przewietrzaniu i odciętym dopływie powietrza, nie powinien być większy niż to podaje wytwórca, a w przypadku braku danych wytwórcy nie większy niż 49 kPa (0,5 at). Spadek ciśnienia należy mierzyć oddzielnie w stanie otwartym i oddzielnie w stanie zamkniętym, jeżeli takie wymaganie stawia wytwórca.

2.7.7. Zużycie powietrza na przewietrzanie i spadek ciśnienia na 1 cykl łączeniowy powinno być zgodne z danymi wytwórcy.

2.7.8. Rezystancja izolacji napędów elektrycznych, zmierzona megaomomierzem 1 kV, nie powinna być mniejsza niż 10 MΩ.

2.7.9. Rezystancja wyzwalacza łącznika powinna być zgodna z danymi wytwórcy.

2.7.10. Próby funkcjonalne łącznika powinny wykazać:

a) prawidłowe zamykanie i otwieranie łącznika i osiąganie położenia krańcowych styków łącznika przy otwieraniu i zamykaniu przy sterowaniu ręcznym oraz w zakresie napięć sterowniczych i ciśnień zgodnych z wymaganiami wytwórcy i normami przedmiotowymi; przy braku możliwości sprawdzenia działania w całym zakresie wymaganych napięć i ciśnień, próby należy wykonać co najmniej przy:

- roboczych wartościach napięć i ciśnień,
- $0,7U_{zn}$ sterowania wyzwalacza i elektrozaworu, podających impuls na otwieranie łącznika,
- $0,85U_{zn}$ sterowania wyzwalacza i elektrozaworu podających impuls na zamykanie łącznika,
- $0,85U_{zn}$ napędu elektrycznego,
- $0,9P_{zn}$ napędu powietrznego,

b) działanie blokad zgodne z dokumentacją łącznika i układu,

c) działanie urządzeń i układów sterowania i sygnalizacji zgodne z dokumentacją.

¹⁾ Patrz Informacje dodatkowe p. 2.

2.7.11. Czasy własne wyłącznika i współpraca zestyków wyłącznika i rozłącznika powinny być zgodne z danymi wytwórcy.

Pomiary czasów należy wykonywać dla wyłączników, których:

— bieguny nie są sprzęgnięte mechanicznie i każdy biegun jest montowany oddzielnie w miejscu zainstalowania,

— napięcie znamionowe wynosi 110 kV lub więcej; oraz gdy wyłączniki przeznaczone są do pracy w układach SZR, SPZ, synchronizacji automatycznej, albo do łączenia baterii kondensatorów, a pomiary czasów wykonywane w fabryce nie są udokumentowane protokołem.

2.7.12. Czasy niejednoczesności otwierania i zamykania wyłącznika nie powinny być większe niż:

5 ms — przy otwieraniu i zamykaniu wyłącznika, którego bieguny są sprzęgnięte mechanicznie,

10 ms — przy otwieraniu pozostałych typów wyłączników,

20 ms — przy zamykaniu pozostałych typów wyłączników oraz nie większe od podanych przez wytwórcę — w wyłącznikach wieloprzerwowych, przy zestykach połączonych szeregowo w biegunie.

2.7.13. Rezystancje głównych torów prądowych łącznika na napięcie znamionowe 110 kV i wyższe, mierzone przy prądzie stałym nie mniejszym niż 100 A, powinny być zgodne z wymaganiami wytwórcy.

2.7.14. Grzejniki w wyłączniku napowietrznym sprawdzane przy wartości nastawionej termostatu powinny działać zgodnie z dokumentacją. Rezystancja izolacji obwodu grzejnego, mierzona megaomierzem 1 kV nie powinna być mniejsza niż 10 MΩ.

2.7.15. Wyłącznik przeznaczony do pracy SPZ powinien wykonać prawidłowo cykl łączeniowy WZW przy odciętym dopływie powietrza, przy ciśnieniu powietrza nie niższym od podanego dla SPZ — przez wytwórcę i przy napięciu sterowniczym równym lub wyższym od $0,85U_{zn}$.

2.7.16. Wyłącznik przeznaczony do łączenia baterii kondensatorów powinien spełniać następujące dodatkowe wymagania:

a) podczas co najmniej 3-krotnego łączenia baterii kondensatorów nie powinny występować w wyłączniku wielokrotne wczesne zapłony gasnące,

b) przy wyłączeniu baterii kondensatorów nie powinny występować w wyłączniku powtórne zapłony łuku; w przypadku wystąpienia powtórnych zapłonów o przydatności wyłącznika do łączenia baterii powinien decydować charakter zapłonów i wartości powodowanych przez niego przepięć.

Wymagania te należy sprawdzać w przypadku braku danych o przydatności wyłącznika do łączenia baterii kondensatorów oraz w innych przypadkach specjalnych, np. przy równoległym łączeniu wyłącznikiem kilku baterii lub przy łączeniu jednym wyłącznikiem baterii kondensatorów i innych urządzeń.

2.8. Odłącznik, uziemnik i zwiernik¹⁾

2.8.1. Rezystancja izolacji głównej powinna spełniać wymagania wg. 2.7.1.

2.8.2. Współpraca styków sprawdzona wizualnie powinna być poprawna.

2.8.3. Rezystancje zestyków powinny być zgodne z danymi wytwórcy. Pomiar należy wykonać w przypadku wystąpienia wątpliwości przy oględzinach.

2.8.4. Rezystancje izolacji napędów powinny spełnić wymagania wg 2.7.8.

2.8.5. Próby funkcjonalne łącznika powinny wykazać:

a) przy napędzie ręcznym: osiąganie położeń krańcowych styków łącznika (przy otwieraniu i zamykaniu), kierunek działania napędu ręcznego (w ruchu obrotowym i prostoliniowym) — zgodnie z dokumentacją, przy czym siła użyta do przestawiania łącznika w pozycję „załącz” lub „wyłącz” nie powinna być większa niż dopuszczalna w normie przedmiotowej,

b) prawidłowe zamykanie i otwieranie łącznika przy ciśnieniach i napięciach sterowniczych podanych w 2.7.10a),

c) działanie blokad zgodnie z dokumentacją łącznika i dokumentacją układu, przy czym:

— przy zamkniętym wyłączniku nie powinno być możliwości łączenia odłącznikiem,

— przy zamkniętym odłączniku nie powinno być możliwości zamknięcia uziemnika,

— przy zamkniętym uziemniku nie powinno być możliwości zamknięcia odłączników,

— blokowanie napędów łączników powinno następować w położeniach krańcowych noży łączników,

— pozostałe układy blokad powinny uniemożliwić wykonanie określonych manipulacji łączników,

d) zamknięcie przez zestyki łącznika obwodu sygnalizującego zamknięcie odłącznika, dopiero wówczas, gdy styki główne osiągną położenie zapewniające prawidłową pracę odłącznika, a obwodu sygnalizującego otwarcie — dopiero wówczas, gdy styki główne przejdą 80% odstępu izolacyjnego.

e) zestawienie przełącznika wykorzystywanego przez obwody odwzorowujące topologię stacji w układzie zabezpieczenia szyn zbiorczych lub wyłącznikowej rezerwy lokalnej — zgodnie z wymaganiami wytwórców zabezpieczenia lub układu rezerwy lokalnej,

f) zamknięcie styków głównych zwiernika następujące po osiągnięciu wartości prądu lub napięcia wyzwacza, podanej w dokumentacji.

g) otwarcie odłącznika pracującego w układzie ze zwiernikiem, następujące samoczynnie w czasie przerwy beznapięciowej cyklu SPZ, przy uprzednim zasilaniu wyzwacza prądowego odłącznika prądem rozruchowym w dokumentacji.

2.8.6. Czasy łączenia układu odłącznik-zwiernik (zamknięcie zwiernika i otwarcie odłącznika) na bezpieczną odległość powinny być zgodne z wymaganiami wg dokumentacji.

¹⁾ Patrz Informacje dodatkowe p. 2.

2.8.7. Rozrzut czasu otwierania odłącznika nie powinien być większy od wartości wymaganej w dokumentacji w celu poprawnej współpracy z układem SPZ.

2.8.8. Czas zamykania zwiernika nie powinien być większy niż 125% wartości podanej przez wytwórcę.

2.9. Przekładnik prądowy¹⁾

2.9.1. Legalizacja. Przekładniki zasilające liczniki rozliczeniowe powinny mieć ważne cechy legalizacyjne.

2.9.2. Odstęp iskiernika ochronnego przekładnika wyposażonego w iskiernik powinien być zgodny z wymaganiami koordynacji izolacji.

2.9.3. Rezystancja izolacji głównej, mierzona megao-
momierzem 2,5 kV nie powinna być mniejsza niż:

1000 MΩ — dla napięć znamionowych poniżej 110 kV,

3000 MΩ — dla napięć znamionowych 110 kV i 220 kV,

5000 MΩ — dla napięć znamionowych 400 kV i wyższych.

Rezystancje izolacji należy mierzyć przy wilgotności powietrza do 80%.

Wartości rezystancji izolacji zmierzone przy innej niż podano wilgotności mają charakter orientacyjny, jednak nie powinny być one mniejsze niż 20% wartości podanych wyżej.

2.9.4. Rezystancja izolacji uzwojenia wtórnego, mierzona megao-
momierzem 1 kV, nie powinna być mniejsza niż 50 MΩ.

2.9.5. Biegunowość powinna być zgodna z oznaczeniem. Wymaganie sprawdza się w przypadku uzwojenia zasilającego układy czułe na zmianę biegunowości.

2.9.6. Przekładnia zmierzona dla przekładnika z przekładnią przełączalną powinna być zgodna z wymaganą w dokumentacji.

2.9.7. Olej przekładnika powinien spełniać następujące wymagania:

a) dla przekładnika o napięciu znamionowym 110 kV lub niższym olej powinien spełniać wymagania wg 2.3.10a) ÷ e) jak dla transformatorów o mocy powyżej 1,6 MVA i mniejszej niż 100 MVA.

b) dla przekładnika o napięciu znamionowym 220 kV olej powinien spełniać wymagania wg 2.3.10 a) ÷ g) jak dla transformatorów o mocy 100 MVA lub większej,

c) dla przekładnika o napięciu znamionowym 400 kV i wyższym olej powinien spełniać wymagania wg 2.3.10 a) ÷ g) jak dla transformatorów o napięciu 400 kV i wyższym.

Wymagania należy sprawdzać dla przekładnika wyposażonego we wskaźnik poziomu oleju w przypadku:

— braku protokołu badania oleju u wytwórcy,

— upływu od poprzedniego badania oleju więcej niż 6 miesięcy.

2.9.8. Izolacja uzwojenia wtórnego z przyłączonym obwodem powinna wytrzymać w ciągu 60 s napięcie przemienne 50 Hz o wartości 1,5 kV.

Urządzenia obwodu, o niższym napięciu probierczym powinny być odłączone na czas próby.

2.9.9. Liczba przetężeniowa rdzeni zasilających odpowiednie grupy obwodów (np. pomiarowe, zabezpieczenia) powinna być zgodna z wymaganiami zawartymi

w ark. 04. Liczby przetężeniowe wyznacza się na podstawie pomiarów charakterystyk magnesowania i rezystancji uzwojeń przy obciążeniu urządzeniami układu obwodów wtórnych.

2.9.10. Obciążenie wtórne przekładnika nie powinno być większe od mocy znamionowej i nie mniejsze niż:

— 25% mocy znamionowej dla przekładnika klasy 0,2, 0,5 lub 1,

— 50% mocy znamionowej dla przekładnika klasy 3.

Dla przekładnika klasy 0,2 lub klasy 0,5, dla którego 25% mocy znamionowej jest większe niż 15 VA, obciążenie wtórne nie powinno być mniejsze niż 15 VA i nie większe od mocy znamionowej.

2.10. Przekładnik napięciowy¹⁾

2.10.1. Legalizacja. Przekładniki zasilające liczniki rozliczeniowe powinny mieć ważne cechy legalizacyjne.

2.10.2. Numery części indukcyjnej i pojemnościowej przekładnika z dzielnikiem pojemnościowym powinny być zgodne z danymi wytwórcy.

2.10.3. Odstęp iskiernika ochronnego przekładnika wyposażonego w iskiernik powinien być zgodny z wymaganiami dotyczącymi koordynacji izolacji.

2.10.4. Rezystancja izolacji głównej mierzona megao-
momierzem 1 kV dla przekładnika jednobiegunowo izolowanego i 2,5 kV dla pozostałych przekładników, nie powinna być mniejsza niż:

1000 MΩ — dla przekładnika dwubiegunowo izolowanego,

200 MΩ — dla przekładnika jednobiegunowo izolowanego,

5000 MΩ — dla przekładnika z dzielnikiem pojemnościowym (człon pojemnościowy).

Rezystancje izolacji należy mierzyć przy wilgotności powietrza do 80%.

Wartości rezystancji izolacji zmierzone przy innej niż podano wilgotności mają charakter orientacyjny, jednak nie powinny być one mniejsze niż 20% wartości podanych wyżej.

2.10.5. Rezystancja izolacji uzwojenia wtórnego mierzona megao-
momierzem 1 kV nie powinna być mniejsza niż 50 MΩ.

2.10.6. Biegunowość przekładnika powinna być zgodna z oznaczeniami.

2.10.7. Olej izolacyjny powinien spełnić wymagania wg 2.9.7.

2.10.8. Izolacja uzwojeń wtórnych powinna spełniać wymagania wg 2.9.8.

2.10.9. Obciążenie wtórne powinno spełniać wymagania wg 2.9.10.

2.11. Oszynowanie i szynoprzewody¹⁾

2.11.1. Montaż szyn, naciąg szyn przewodowych, malowanie, oznaczenia powinny być zgodne z dokumentacją i przepisami.

Oznaczenia szyn i przyłączonych urządzeń powinny być zgodne.

¹⁾ Patrz Informacje dodatkowe p. 2.

2.11.2. Rezystancja izolacji szyny, mierzona megaomierzem 2,5 kV nie powinna być mniejsza niż:

$\frac{1000}{n}$ M Ω — dla napięć znamionowych do 10 kV włącznie,

$\frac{3000}{n}$ M Ω — dla napięć znamionowych powyżej 10 do 35 kV włącznie,

$\frac{5000}{n}$ M Ω — dla napięć znamionowych powyżej 35 kV,

przy czym n jest liczbą izolatorów szyny.

Pomiary należy wykonywać przy wilgotności powietrza do 80%. Rezystancje zmierzone przy innej niż podano wilgotności powietrza mają charakter orientacyjny, przy czym nie powinny być one jednak niższe niż 20% wartości podanych wyżej.

Rezystancje izolacji poszczególnych faz oszynowania nie powinny się różnić między sobą więcej niż o 50% wartości największej.

2.11.3. Izolacja względem ziemi szyny o napięciu znamionowym 30 kV lub niższym powinna wytrzymać w ciągu 60 s napięcie przemiennie 50 Hz o wartości równej napięciu probierczemu izolatorów. Próbę można przeprowadzić wraz z urządzeniami wysokiego napięcia przyłączonymi do szyn (z wyjątkiem odgromników).

Wówczas przyłożone napięcie probiercze nie może być wyższe niż 80% najniższego napięcia probierczego podanego przez wytwórcę dla przyłączonego do szyny urządzenia.

W przypadku szynoprzewodów próbę należy wykonać przy odłączonym generatorze, transformatorach i przekładnikach napięciowych jednobiegunowo izolowanych.

2.12. Linia kablowa¹⁾

2.12.1. Wykonanie. Ułożenie kabla, montaż głowic, muf, konstrukcji wsporczych i uziemienia powinny być zgodne z przepisami, zaleceniami wytwórcy, zatwierdzonymi instrukcjami montażowymi.

Ułożenie kabla w ziemi, sposób wykonania uziemienia i innych robót zakrytych powinno być udokumentowane protokołem odbioru robót kablowych.

Oznaczenia trasy kabli oraz kabli powinny być zgodne z dokumentacją.

2.12.2. Zgodność faz i ciągłość żył. Poszczególne żyły nie powinny wykazywać przerw. Oznaczenia każdej z faz na obu końcach linii powinny być zgodne.

Sprawdzenie należy wykonać napięciem nie wyższym niż 24 V.

2.12.3. Rezystancja i pojemność żył kabli olejowych powinny być zgodne z danymi wytwórcy. Pomiar wykonuje się dla potrzeb użytkownika.

2.12.4. Rezystancja izolacji każdej żyły względem pozostałych uziemionych, mierzona megaomierzem o napięciu co najmniej 2,5 kV (wartość ustalona) oraz przeliczona na 1 km długości nie powinna być mniejsza niż:

50 M Ω — dla kabla z izolacją papierową,

100 M Ω — dla kabla z izolacją polietylenową o napięciu znamionowym nie większym niż 30 kV,

1000 M Ω — dla kabla elektrofiltru, kabla olejowego, kabla z izolacją polietylenową o napięciu znamionowym wyższym niż 30 kV,

$\frac{220}{\sqrt{S}}$ M Ω — dla kabla z izolacją polwinitową przy czym S — przekrój żyły w mm².

Rezystancja izolacji zmierzona bezpośrednio po próbie wytrzymałości izolacji nie powinna być mniejsza niż 90% wartości zmierzonej przed próbą.

2.12.5. Izolacja każdej żyły kabla o napięciu znamionowym poniżej 110 kV prądu przemiennego, względem pozostałych żył powinna wytrzymać bez przebić i przeskoków w ciągu 20 min napięcie stałe (wyprostowane) o wartości napięcia probierczego określonego przez wytwórcę.

Mierzony w czasie próby prąd upływu nie powinien zwiększać się w ciągu ostatnich 4 min próby oraz nie powinien być większy dla poszczególnych żył od wartości 300/ l (μ A), przy czym l — długość kabla, km. W przypadku nieustalenia się prądu upływu po 16 min, czas trwania próby ulega przedłużeniu do 30 min. Dla linii o długości mniejszej niż 330 m — prąd upływu nie powinien być większy niż 100 μ A. Pomiar prądu upływu nie dotyczy kabli dla elektrofiltrów i kabli olejowych.

Prąd znamionowy urządzenia probierczego powinien być co najmniej 2-krotnie większy od mierzonego prądu upływu.

2.12.6. Izolacja powłoki polwinitowej i polietylenowej względem ziemi powinna wytrzymać stałe napięcie 5 kV w ciągu 2 min.

2.12.7. Izolacja kabla dla elektrofiltru powinna wytrzymać bez przebić i przeskoków najwyższe napięcie urządzenia zasilającego elektrofiltr w ciągu 20 min.

2.12.8. Izolacja kabla olejowego o napięciu znamionowym 64/110 kV prądu przemiennego powinna wytrzymać bez przebić i przeskoków napięcie stałe (wyprostowane) o wartości równej 4,5-krotnemu napięciu znamionowemu fazowemu w ciągu 15 min.

2.12.9. Izolacja kabla z izolacją polietylenową o napięciu znamionowym 64/110 kV powinna wytrzymać bez przebić i przeskoków napięcie stałe (wyprostowane) o wartości równej 4-krotnemu napięciu znamionowemu fazowemu w ciągu 15 min.

2.13. Urządzenia ochrony stacji od przepięć¹⁾

2.13.1. Odstępy elektrod iskierników prętowych powinny spełniać wymagania wg przepisów i wymagań wytwórców urządzeń wyposażonych w iskierniki.

2.13.2. Odległości odgromnika od urządzeń chronionych nie powinny być większe od wymaganych wg przepisów i wymagań wytwórców urządzeń chronionych.

¹⁾ Patrz Informacje dodatkowe p. 2.

2.13.3. Odległości odgromnika od sąsiednich odgromników i od uziemionych konstrukcji i urządzeń nie powinny być mniejsze od dopuszczonych przez wytwórcę i przepisy.

2.13.4. Odstępy zwodów pionowych, nie ustawionych na konstrukcjach, od konstrukcji wsporczych lub od urządzeń chronionych nie powinny być mniejsze niż 3 m.

Zwody powinny być połączone z uziemieniem stacji.

2.13.5. Izolacja przewodów roboczych o napięciu znamionowym niższym niż 30 kV, zawieszonych na konstrukcjach, na których ustawione są zwody, nie powinna być mniejsza niż odpowiadająca napięciu znamionowemu 30 kV.

2.13.6. Montaż odgromnika powinien zapewnić ustaloną przez wytwórcę kolejność montowania poszczególnych członów odgromnika, jak najkrótsze połączenie odgromnika z przewodem roboczym sieci oraz zacisku uziemiającego odgromnika z uziomem i chronionym transformatorem lub powłoką metalową chronionego kabla, a przy zainstalowaniu licznika zadziałań (wskaźnika zadziałań) — połączenie zacisku uziemiającego odgromnika z izolowanym zaciskiem licznika, przewodem izolowanym o przekroju i rezystancji dopuszczonych przepisami.

Elektrody iskiernika zewnętrznego w odgromnikach wydmuchowych powinny być przesunięte względem siebie w taki sposób, aby unikać ich zwierania przez krople wody.

Odgromniki zaworowe powinny być tak zainstalowane, aby zjonizowane gazy wydzielające się w czasie działania odgromnika nie powodowały zwarć i nie zagrażały sąsiednim urządzeniom i obsłudze oraz zapewniały stałość zewnętrznej przerwy iskrowej.

2.13.7. Rezystancja uziemienia urządzeń ochrony od przepięć powinna być zgodna z wymaganiami wg przepisów również w przypadku uziomów rozmieszczonych dalej niż 35 m od zacisków uziemiających.

2.13.8. Statyczne napięcie zapłonu odgromnika zaworowego powinno odpowiadać wymaganiom normy przedmiotowej, z tolerancją do 15%.

2.13.9. Prąd przewodnościowy odgromnika zaworowego, przy napięciu podanym przez wytwórcę, nie powinien się różnić od wartości podanej przez wytwórcę więcej niż o 30%.

2.14. Bateria kondensatorów energetycznych do kompensacji mocy biernej¹⁾

2.14.1. Kadzie nie powinny wykazywać większych odkształceń i śladów wycieków syciwa.

2.14.2. Rezystancja izolacji między zwartymi zaciskami roboczymi a obudową kondensatora z izolowanymi wszystkimi biegunami, mierzona megaomierzem 2,5 kV, nie powinna być mniejsza niż 2000 MΩ.

2.14.3. Pojemność każdego z kondensatorów nie powinna się różnić od pojemności użytkowej podanej na tabliczce znamionowej więcej niż o 5%.

Stosunek największej do najmniejszej pojemności, zmierzonej między dowolnymi zaciskami kondensatora 3-fazowego, nie powinien być większy niż 1,06.

Pomiary pojemności wszystkich kondensatorów wchodzących w skład jednej gwiazdy lub członu baterii należy przeprowadzać tą samą aparaturą lub metodą pomiarową.

2.14.4. Symetria pojemności grupowych i fazowych baterii. Różnica pomiędzy pojemnościami poszczególnych faz baterii, w odniesieniu do największej pojemności, nie powinna być większa niż:

5% — dla baterii łączonej w trójkąt,

2,5% — dla baterii łączonej w gwiazdę.

Różnica pomiędzy pojemnościami grup kondensatorów łączonych szeregowo w jednej fazie nie powinna być większa niż 2% pojemności największej.

2.14.5. Ciągłość obwodów rozładowania. Obwody rozładowania nie powinny wykazywać przerw.

Wymaganie to należy sprawdzać podczas co najmniej 3-krotnego łączenia baterii.

2.14.6. Uziemienie baterii, po rozładowaniu urządzeniem rozładowczym, po czasie ustalonym w przepisach lub dokumentacji nie powinno powodować wyładowań iskrowych.

Wymaganie to należy sprawdzać podczas co najmniej 3-krotnego łączenia baterii.

2.14.7. Ustalony prąd baterii nie powinien być większy niż 130% prądu znamionowego i nie powinien ulegać zmianom w czasie nie spowodowanym zmianami napięcia.

Wymaganie to należy sprawdzać podczas co najmniej 3-krotnego łączenia baterii.

2.14.8. Wartości prądów przewodowych w poszczególnych fazach nie powinny różnić się między sobą więcej niż to wynika z asymetrii napięcia zasilającego i pojemności fazowych baterii.

Wymaganie to należy sprawdzać podczas co najmniej 3-krotnego łączenia baterii.

2.14.9. Napięcia (względne prądy) uchybowe zabezpieczenia przed skutkami uszkodzeń wewnętrznych baterii — przy symetrycznym napięciu zasilania baterii — nie powinny być większe niż 50% wartości rozruchowych.

Wymaganie to należy sprawdzać podczas co najmniej 3-krotnego łączenia baterii.

2.14.10. Wyższe harmoniczne nie powinny powodować przeciążeń kondensatorów większych od dopuszczanych przez wytwórcę, względnie innych zakłóceń w pracy baterii i współpracujących z nią urządzeń. Pomiar należy wykonać w przypadku, gdy stosunek najmniejszej mocy zwarcia w miejscu zainstalowania baterii do znamionowej mocy baterii jest mniejszy niż 60 lub jeśli bateria znajduje się w pobliżu szczególnie aktywnych źródeł wyższych harmonicznych.

2.14.11. Składowa udarowa prądu załączania nie powinna być większa od wytrzymałości dynamicznej urządzeń współpracujących z baterią. Pomiar należy wykonać dla baterii o mocy powyżej 1 MVA, łączonej rów-

¹⁾ Patrz Informacje dodatkowe p. 2.

noległe z inną oraz w przypadku braku szczegółowych danych.

2.15. Zespół prostownikowy do zasilania odpylacza elektrostatycznego¹⁾

2.15.1. Rezystancja izolacji uzwojeń niskiego napięcia nie powinna być mniejsza niż 50 MΩ. Pomiar należy przeprowadzić megaomierzem 1 kV.

2.15.2. Rezystancje zaworowe i przepustowe prostownika wysokiego napięcia powinny być zgodne z wymaganiami wytwórcy.

Pomiar należy wykonać megaomierzem 2,5 kV.

2.15.3. Rezystancja dzielnika wysokiego napięcia powinna być zgodna z danymi wytwórcy.

Pomiar należy wykonać megaomierzem 2,5 kV.

2.15.4. Olej powinien spełniać wymagania wg 2.3.10.

3. UKŁADY URZĄDZEŃ O NAPIĘCIU ZNAMIONOWYM POWYŻEJ 1 kV

3.1. Rozdzielnica prefabrykowana¹⁾

3.1.1. Urządzenia i układy urządzeń rozdzielnic po ich zabudowaniu w rozdzielnicy, powinny być u wytwórcy poddane badaniom pomontażowym, wykazującym spełnienie wymagań niniejszej normy. Badania powinny być udokumentowane protokołem, zawierającym wyniki badań.

3.1.2. Ciągłość uziemień połączeń. Elementy konstrukcji i osłon powinny być trwale połączone z magistralą uziemiającą.

3.1.3. Rezystancja izolacji obwodów pierwotnych wraz z urządzeniami jednego pola rozdzielnic nie powinna być mniejsza niż:

— 500 MΩ dla napięć znamionowych do 10 kV włącznie,

— 1000 MΩ dla napięć znamionowych z przedziału od 10 do 35 kV.

3.1.4. Działanie blokad powinno spełniać wymagania wg dokumentacji.

3.2. Ochrona przeciwporażeniowa w urządzeniach o napięciu wyższym niż 1 kV¹⁾

3.2.1. Wykonanie instalacji uziemiającej powinno być zgodne z dokumentacją.

Dla części podziemnej wymaganie to sprawdza się na podstawie protokołu wykonawcy.

3.2.2. Rezystancja uziemienia nie powinna być większa niż dopuszczalna w przepisach.

3.2.3. Rezystancje przejścia pomiędzy uziomem stacji elektroenergetycznej a uziemionymi urządzeniami, wy-

branymi przez wykonującego pomiar, nie powinny być większe niż 0,05 Ω.

3.2.4. Potencjał ziemnozwarciowy nie powinien stwarzać zagrożenia dla izolacji urządzeń.

3.2.5. Napięcia rażenia dotykowe i krokowe, zarówno na terenie obiektu elektroenergetycznego, jak też w jego otoczeniu, nie powinny być większe od dopuszczalnych przepisem.

Napięcia rażenia dotykowe lub krokowe mierzy się w warunkach mokrego gruntu. W przypadku braku możliwości sztucznego zwilżenia gruntu suchego we wszystkich punktach pomiarowych, napięcia rażenia dotykowe lub krokowe wyznacza się jako iloczyn zmierzzonego napięcia dotykowego lub krokowego przy gruncie suchym i współczynnika wilgotności gruntu

$$m = \frac{U_{mr}}{U_p},$$

gdzie U_{mr} — napięcie rażenia dotykowe lub napięcia rażenia krokowe, po zmoczeniu gruntu, U_p — napięcie dotykowe lub napięcie krokowe przed sztucznym zmoczeniem gruntu.

Współczynnik m oblicza się jako średnią wartość określoną dla co najmniej 3 punktów pomierzonych obiektu.

W przypadku występowania na badanym obszarze kilku rodzajów gruntu, współczynniki wilgotności należy określić dla każdego rodzaju gruntu.

Nie jest konieczne przeprowadzenie pomiarów dla układu o małym prądzie ziemnozwarciowym, jeżeli spełniony jest jeden z warunków:

a) rezystancja uziemienia nie jest większa od wartości $\frac{125}{I}$ (Ω)

b) rezystancja uziemienia nie jest większa od wartości $\frac{250}{I}$ (Ω) oraz potencjał uziemienia nie jest

wynoszony poza teren stacji elektroenergetycznej przez metalowe powłoki i pancerze kabli, szyny kolejowe itp.

I — prąd uziomowy, A.

3.2.6. Ziemnozwarciowy potencjał uziemienia obiektu elektroenergetycznego, wynoszony przez metalowe powłoki i pancerze kabli elektroenergetycznych i teletechnicznych, przewody instalacji i sieci teletechnicznych, rurociągi wodne, gazowe, ciepłownicze itp., szyny kolejowe i inne, nie powinien powodować wystąpienia poza terenem obiektu elektroenergetycznego niebezpiecznych napięć rażenia dotykowych i krokowych.

3.2.7. Rozkład potencjału na terenie i w sąsiedztwie obiektu elektroenergetycznego powinien być poprawny i nie wskazywać usterek w wykonaniu uziemień.

Pomiar należy wykonać w przypadku podejrzenia występowania usterek w wykonaniu siatki uziemień. Rozkład potencjału wyznacza się wzdłuż przekrojów przechodzących przez obszary objęte możliwością zagrożenia w odniesieniu do dowolnie wybranego jednego punktu odniesienia na stacji (np. uziemienia wybranej konstrukcji wsporczej).

¹⁾ Patrz Informacje dodatkowe p. 2.

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę — Instytut Energetyki, Warszawa.

2. Normy i dokumenty związane tematycznie z niniejszym arkuszem normy

PN-79/E-01111 Maszyny elektryczne wirujące. Oznaczenie wyprawadzeń

PN-64/E-04050 Pomiary wysokonapięciowe

PN-75/E-04060 Pomiary wysokonapięciowe. Próby napięciem przeniennym

PN-66/E-04063 Transformatory energetyczne. Metody badań przełączników zaczepów

PN-76/E-04271 Maszyny elektryczne wirujące. Maszyny synchroniczne trójfazowe o mocy 1 kVA i większej. Metody badań

PN-72/E-04272 Maszyny elektryczne wirujące. Silniki indukcyjne trójfazowe. Metody badań

PN-77/E-04408 Materiały elektroizolacyjne ciekłe. Pomiary napięcia przebicia

PN-81/E-05001 Urządzenia elektroenergetyczne wysokiego napięcia. Znamionowe napięcia probiercze izolacji

PN-58/E-05012 Urządzenia elektroenergetyczne. Dobór silników elektrycznych oraz ich instalowanie. Przepisy ogólne

PN-81/E-05023 Urządzenia elektroenergetyczne. Oznaczanie barwami gołych przewodów oraz izolacji żył zerowych i ochronnych w przewodach i kablach

PN-72/E-05025 Dobór i układanie przewodów szynowych sztywnych

PN-76/E-05125 Elektroenergetyczne i sygnalizacyjne linie kablowe. Projektowanie i budowa

PN-72/E-05150 Rozdzielnice prefabrykowane wysokonapięciowe prądu przemiennego w obudowie metalowej. Ogólne wymagania i badania

PN-72/E-06000 Maszyny elektryczne wirujące. Ogólne wymagania i badania

PN-74/E-06010 Maszyny elektryczne małej mocy. Ogólne wymagania i badania

PN-81/E-06019 Maszyny elektryczne wirujące. Dopuszczalny poziom hałasu

PN-73/E-06020 Maszyny elektryczne wirujące. Dopuszczalny poziom drgań

PN-83/E-06040 Transformatory. Wymagania ogólne

PN-75/E-06041 Transformatory trójfazowe olejowe o mocy od 25 do 63000 kVA na napięcie górne do 125 kV. Wyposażenie podstawowe

PN-79/E-06090 Kondensatory do równoległej kompensacji mocy biernej

PN-73/E-06091 Kondensatory wysokiego napięcia dla energetycznych łączących nośnych i przekładników napięciowych pojemnościowych. Ogólne wymagania i badania

PN-71/E-06101 Odgromniki zaworowe prądu przemiennego. Ogólne wymagania i badania

PN-72/E-06102 Odgromniki wydmuchowe prądu przemiennego

PN-73/E-06105 Włazniki wysokonapięciowe prądu przemiennego. Ogólne wymagania i badania

PN-68/E-06106 Rozłączniki wysokonapięciowe prądu przemiennego. Ogólne wymagania i badania

PN-83/E-06107 Odłączniki i uziemniki wysokonapięciowe prądu przemiennego. Ogólne wymagania i badania

PN-74/E-06108 Zwierniki wysokonapięciowe prądu przemiennego. Ogólne wymagania i badania

PN-68/E-06109 Wyzwalacze pierwotne nadprądowe prądu przemiennego. Ogólne wymagania i badania

PN-77/E-06110 Bezpieczniki topikowe wysokonapięciowe ograniczające prąd przemiennego. Ogólne wymagania i badania

PN-73/E-06131 Łącza energetycznej telefonii nośnej. Filtry sprzęgające. Ogólne wymagania i badania

PN-79/E-06132 Łącza energetycznej telefonii nośnej. Dławiki zaporowe. Ogólne wymagania i badania

PN-79/E-06303 Narażenie zabrudzeniowe izolacji napowietrznej i dobór izolatorów do warunków zabrudzeniowych

PN-76/E-06308 Elektroenergetyczne izolatory wysokonapięciowe. Izolatory liniowe. Ogólne wymagania i badania

PN-75/E-06321 Elektroenergetyczne izolatory wysokonapięciowe.

Izolatory przepustowe (przepisy). Ogólne wymagania i badania

PN-78/E-06322 Elektroenergetyczne izolatory wysokonapięciowe.

Izolatory wsporcze ceramiczne. Ogólne wymagania i badania

PN-76/E-06340 Elektroenergetyczne izolatory wysokonapięciowe.

Izolatory wsporcze wewnętrzne z tworzyw organicznych. Ogólne wymagania i badania

PN-78/E-06400 Osprzęt linii napowietrznych i stacji. Ogólne wymagania i badania

PN-74/E-06401 Elektroenergetyczne linie kablowe. Osprzęt do kabli o napięciu znamionowym do 60 kV. Ogólne wymagania i badania

PN-71/E-06551 Przekładniki napięciowe. Ogólne wymagania i badania

PN-71/E-06552 Przekładniki prądowe. Ogólne wymagania i badania

PN-79/E-08106 Obudowy urządzeń elektrotechnicznych. Stopnie ochrony. Podział, wymagania i badania

PN-75/E-81003 Transformatory. Oznaczenia zacisków, końców i zaczepów uzwojeń. Rozmieszczenie zacisków

PN-76/E-90250 Kable elektroenergetyczne o izolacji papierowej i powłoce metalowej na napięcie znamionowe nie przekraczające 23/40 kV. Ogólne wymagania i badania

PN-76/E-90300 Kable elektroenergetyczne i sygnalizacyjne o izolacji z tworzyw termoplastycznych na napięcie znamionowe nie przekraczające 18/30 kV. Ogólne wymagania i badania

PN-72/C-96058 Przetwory naftowe. Olej transformatorowy

BN-71/1388-03 Wentylatory. Dobór silników elektrycznych asynchronicznych

BN-76/2370-05 Instalacje odpylające. Instalacje wysokiego napięcia odpylaczy elektrostatycznych. Warunki instalowania zespołów zasilających

BN-76/2370-06 Instalacje odpylające. Instalacje wysokiego napięcia odpylaczy elektrostatycznych. Odległości izolacyjne i ochronne

BN-77/3011-02 Maszyny elektryczne wirujące. Turbogeneratory. Wymagania i badania

BN-72/3022-01 Transformatory suche powietrzne trójfazowe. Wymagania i badania

BN-72/3043-02 Odłączniki wysokonapięciowe prądu przemiennego z napędem zasobnikowym i sprężynowym. Wymagania i badania

BN-71/3043-03 Styczniki suche prądu przemiennego na znamionowe napięcia izolacji powyżej 1 kV do 10 kV z napędem elektromagnetycznym. Wymagania i badania

BN-83/3083-31/01 Prądnicie prądu przemiennego synchroniczne. Wymagania i badania

BN-83/8878-01 Elektroenergetyczne i sygnalizacyjne linie kablowe. Kanały wewnątrz pomieszczeń. Ogólne wymagania i badania

BN-80/9056-01 Elektroenergetyczne stalowe konstrukcje wsporcze. Wymagania i badania

BN-85/3081-01/01 Urządzenia i układy elektryczne. Wytyczne przeprowadzania pomontażowych badań odbiorczych. Postanowienia ogólne

BN-85/3081-01/03 Urządzenia i układy elektryczne. Wytyczne przeprowadzania pomontażowych badań odbiorczych. Wymagania techniczne dla urządzeń i układów urządzeń obwodów pierwotnych o napięciu znamionowym do 1 kV

BN-85/3081-01/04 Urządzenia i układy elektryczne. Wytyczne przeprowadzania pomontażowych badań odbiorczych. Wymagania techniczne dla urządzeń i układów obwodów wtórnych

Przepisy budowy urządzeń elektrycznych — wprowadzone Zarządzeniem MGIE z dnia 20 kwietnia 1960 r., — z późniejszymi zmianami.

Zarządzenie MGIE oraz MBiPMB z dnia 5 października 1966 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinna odpowiadać ochrona przeciwporażeniowa w urządzeniach elektroenergetycznych o napięciu wyższym niż 1 kV (Dz. Bud. nr 17/1966)

Zarządzenie MGIE oraz MBiPMB z dnia 12 marca 1969 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinna odpowiadać ochrona odgromowa sieci elektroenergetycznych (Dz. Bud. nr 6/1969)

Rozporządzenie MEiEA oraz MAGT i Ochrony Środowiska z dnia 29 października 1979 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać baterie kondensatorów energetycznych do kompensacji mocy biernej (Dz. U. nr 26/1979)

Zarządzenie MGiE z dnia 25 października 1969 r. w sprawie eksploatacji transformatorów (Mon. Pol. nr 47/1969)

Zarządzenie MGiE z dnia 9 stycznia 1971 r. w sprawie eksploatacji baterii kondensatorów energetycznych do kompensacji mocy biernej (Mon. Pol. nr 4/1971)

Zarządzenie MGiE z dnia 17 lipca 1971 r. w sprawie eksploatacji prądnic (generatorów) synchronicznych (Mon. Pol. nr 40/1971)

Zarządzenie nr 29 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 17 lipca 1974 r. w sprawie doboru przewodów i kabli elektroenergetycznych do obciążeń prądem elektrycznym (Dz. Bud. z dnia 7 listopada 1974 r. nr 7 poz. 22)

PN-81/E-04070/00÷10 i dalsze arkusze dotyczące transformatorów.

3. Autorzy projektu normy: dr inż. Hubert Kuszke, inż. Danuta Kmąszewska — ENERGOPOMIAR, Gliwice.